

Opinnäytetyö (AMK)
Esittävä taide
Tanssinopettajakoulutus
2017

Jeremi Vahtera

JACK COLE

–The Unsung Hero

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Esittävä taide | Tanssinopettajakoulutus

2017 | 33 sivua

Jeremi Vahtera

JACK COLE

–The Unsung Hero

Tämä tutkielma on kirjoitettu osana tanssinopettajan tutkinnon (AMK) opinnäytetyökokonaisuutta. Taiteellinen osa opinnäytetyöstä on ryhmäkoreografia *Anecdote*. Teos lukeutui toukokuussa 2017 Turun Taideakatemia Köysiteatterissa järjestetyn Köydet irti! -festivaalin ohjelmistoon.

Kirjallisen työn tarkoituksena on tutustua jazztanssin historian pioneeriin sekä jazztanssin vaikuttajaan Jack Coleen. Tässä työssä pyritään avaamaan hänen elämänsä ja historiaansa, tanssityylin piirteitä sekä analysoimaan Colen tyyliä esimerkin kautta. Työ pyrkii myös tarkastelemaan Jack Colen pitkäaikaisvaikutuksia tanssin historiaan pohtien, mikä hänen merkityksensä on ollut jazztanssin kenttään sekä tanssin maailmaan.

Teksti pohjautuu pääosin kirjallisiin lähteisiin. Tekstissä käytetään myös kirjoittajan omia huomioita sekä pohdintoja materiaaliin nojaten.

ASIASANAT:

Jack Cole, jazztanssi, tanssin historia, tyylianalyysi

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing Arts | Department Of Dance

2017 | 33 pages

Jeremi Vahtera

JACK COLE

-The Unsung Hero

This study is written as a partial fulfilment of the Dance Teacher Degree, at the Turku University of Applied Sciences. The artistic choreographic part of the degree is a group performance work called *Anecdote*. It was a part of the Köydet Irti! -festival May 2017 at the Turku Arts Academy's Köysiteatteri.

The starting point of this study was to research the dance pioneer and influential choreographer Jack Cole. This study tries to present Cole's life, background and signature style and analyse his style through Cole's choreographic examples. This study also tries to observe the long-term influence Jack Cole had in the jazz dance field and to discover the legacy that Jack Cole had left to the dance world.

This study is mainly based on written sources as well as observations and writer's thoughts reflecting upon the material.

KEYWORDS:

Jack Cole, jazz dance, dance history, style analysis

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 JACK COLE 1911–1974	7
3 URA	9
3.1 Alkuvaiheet ja vaikutteet	9
3.2 Broadway ja Hollywood	10
3.3 Opettaminen	12
4 TYYLI	13
4.1 Tanssi ja koreografia	13
4.2 Ruudulla ja valkokankaalla	15
4.3 Tyylianalyysi tanssikohtauksesta <i>I Don't Care</i>	15
5 PERINTÖ	19
5.1 Colen työn seuraajat	19
5.2 Arvostuksen puute	21
5.3 Jälki maailmaan	22
6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	25
7 LOPUKSI	27
LÄHTEET	28

KUVAT

Kuva 1. Jack Cole	7
Kuva 2. Gentlemen Prefer Blondes -mainos 1953	10
Kuva 3. Elokuva Kismet 1955	11
Kuva 4. Elokuvan mainos The I Don't Care Girl 1953	16
Kuva 5. Kuva tanssikohtauksesta <i>I Don't Care</i>	17
Kuva 6. Bob Fosse	19
Kuva 7. Jerome Robbins	19
Kuva 8. Gover Champion	19
Kuva 9. Jack Cole ja Marilyn Monroe	21
Kuva 10. Hamsasyam-käsimerkki Bharata Natyamissa	23
Kuva 11. Fosse style pose with teacup Fingers	24

LIITTEET

- Liite 1: Taulukko Jack Colen työstä elokuvien parissa
Liite 2: Taulukko Jack Colen työstä musikaaleissa

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni kirjallinen osio käsittelee Jack Colen elämää, uraa, tyyliä sekä hänen jättämänsä jälkeä maailmaan. Aluksi perehdyn siihen, minkälainen Colen menestyksenkäs ura on ollut ja minkälaista työtä siihen on sisältynyt. Seuraavaksi tarkastelen, millainen hänen omaperäinen tyyliinsä aikanaan oli. Lopuksi pyrin valottamaan Colen työn seurauksia tanssin historiassa. Pyrin vastamaan kysymyksiin, ketkä hänen seuraajiaan ovat olleet, ja miten hänen työnsä on vaikuttanut tanssinhistorian kulkuun.

Ennen opinnäytetyöni kirjoittamista en ollut koskaan kuullutkaan, kuka Jack Cole on. Coleen tutustuminen esitteli minut jazztanssin syntyyn ja polkuun, mistä nykyinen jazztanssimme on saanut juurensa.

Kirjallisen osion nimi *Unsung Hero* tulee osittain Glenn Loneyn kirjoittamasta Jack Colen elämäkerrasta *Unsung Genius*. Valitsin kyseisen nimen työlleni, sillä Colen työ ja perintö ansaitsevat mielestäni enemmän kunnioitusta kuin mitä ne ovat aikaisemmin saaneet. Hänen perintönsä on jäänyt pimentoon osittain vaikean luonteensa takia.

Cole oli ammentanut elämänsä aikana vaikutteita lähes kaikesta mahdollisesta. Kuitenkaan ilman mustien tuomaa kulttuuria ja afroamerikkalaista kulttuuriperimää Colen työtä ei sellaisenaan olisi olemassa. Hän on amerikkalaisen tanssinhistorian suurmiehiä, joka sulautti valkoisten, mustien ja muiden kulttuurien piirteitä yhteen ja loi jotakin suuremoista.

2 JACK COLE 1911–1974

Jack Cole, syntymänimeltään John Ewing Richter, syntyi New Brunswickissa, New Jerseyssä vuonna 1911. Hän kuoli Los Angelesissa 62 vuoden ikäisenä. Cole tuli valkoisesta keskiluokkaisesta perheestä.

Colen elinaikana Amerikassa elettiin jazzmusiikin nousu, talouden suuri lama, television yleistyminen, rotuerottelun ja mustan väestön poliittinen herääminen. Toinen Maailmansota käytiin 1939-1945, jonka jälkeen elettiin kylmän sodan aikaa vuoteen 1991 asti. Sodan tuottama propaganda loi hysterian ilmapiiriä Amerikassa. Kommunismia pelättiin ja sen nimissä jopa vainottiin ihmisiä, mutta kylmän sodan tuotoksena ihminen saatiin myös kuuhun. Yhdysvalloista lähtenyt feminismin toinen aalto ajoi naisten tasa-arvoa.

Jack Cole teki tanssin parissa yli neljä vuosikymmentä kestäneen uran, jonka hän aloitti New Yorkista päätyen lopulta Los Angelesiin. Cole ponnisti uraansa boheemeilta modernin tanssin pieniltä näyttämöiltä populaarikulttuurin sydämeen. Yökerhojen, television, elokuvien ja musikaalien kautta Colesta tuli oman aikansa menestyjä luodessaan uutta amerikkalaisen tanssin tyyliä. (Levine 2012,1.)

Kuva 1: Jack Cole (Huffington Post 2010)

Jack Colea kutsutaan näyttämöllisen jazztanssin (*Theatrical Jazz Dance*) isäksi luomansa tanssityylin vuoksi. Näyttämöllinen jazztanssi luotiin musikaalien näyttämöille sekä elokuvaan. Näyttämöllinen jazztanssi ei ollut sosiaalista tanssia, vaan se oli luotu katsottavaksi ja ihasteltavaksi.

Colen tanssityyli yhdisteli modernia tanssia, balettia, etnisiä tansseja sekä elementtejä afroamerikkalaisesta kulttuuriperimästä. Cole kutsui omaa koreografista tyyliään myöhemmin nimellä *jazz-ethnic-ballet* tai *urban folk dance* (Darkenwald 2014). Colen parhaana suorituksena pidetään kuitenkin hänen spesifiä metodia opettaa ja harjoittaa näyttämöllistä jazzia (Guarino & Oliver 2014, 82).

Jack Cole oli homoseksuaali, mutta siitä oli tietoinen vain hänen lähipiirinsä. Muulle maailmalle Cole näyttäytyi heteroseksuaalina. Colen elämän aikana ilmapiiri homoseksuaaleja kohtaan oli hyvin vihamielinen. Homoutta pidettiin sairautena, ja se oli lailla kielletty. Erilaisuuden pelko oli suuri. Cole oli luonteeltaan jokseenkin ongelmainen, suorastaan perfektionisti, ja ajoi itseään sekä tanssijoitaan liiallisuusiinkin asti. Cole oli Teal Darkenwaldin mukaan osittain kyvytön ilmaisemaan itseään henkilökohtaisessa elämässään (Darkenwald 2014). Tämä heijastui hänen työhönsä ja näkyi intensiivisenä, suorastaan dominiovana käytöksenä oppilaita kohtaan. Perfektionismi heijastui myös hänen koreografisessa työssään: hän etsi jatkuvasti sulavampaa, voimakkaampaa ja hiotumpaa liikettä.

3 URA

3.1 Alkuvaiheet ja vaikutteet

Colen juuret ovat monen tanssilajin äärellä. Hän aloitti työskentelynsä modernin tanssin taitajien, kuten Ted Shawn, Ruth St. Denis ja Doris Humphreyn kanssa. Colen ollessa osana Shawnin ja Dennisin Denishawn Dance Companya, hän tutustui ensimmäistä kertaa etnisiin tansseihin, kuten intialaisiin, kreikkalaisiin, espanjalaisiin, Amerikan alkuperäiskansojen tansseihin, ja hänen työssään voi havaita viitteitä jopa renessanssin aikaisiin vaikutteisiin. (Levine 2012, 1–2.) Cole esiintyi Doris Humphreyn sekä Charles Weidmanin modernin tanssin ryhmässä vuosina 1930–1932 (Boross; Guarino & Oliver 2014, 84).

Ollessaan Denishawn Dance Companyn jäsenenä Cole harjoitteli yhtä intialaisen tanssin autenttisista muodoista, Bharata Natyamia, josta hän imi omaan työhönsä paljon vaikutteita (Levine 2012, 2). Aikansa mukaisesti teoksissa tehtiin, harjoiteltiin ja esitettiin erikoisia ratkaisuja, jotka laitettiin eksotiikan vaikutteiden piikkiin. Colen tanssiminen oli sensuallista, mutta senkin koettiin olevan eksoottista.

Vapaa-ajalla Cole tanssi säännöllisesti yökerhoilla vastapainoksi tiukalle ja formaalille tanssin harjoittelulle. Hän oli innokas yökerhojen seurapiirien jäsen ja osallistui usein esimerkiksi Harlemin Savoy Ballroomin Lindy Hop-iltoihin (Levine 2012, 2). Näille sosiaalisen tanssin areenoille ihmiset menivät tanssimaan, näyttäytymään ja sosiaalisoitumaan kuten myös oppimaan tanssista, vertailemaan ja kehittymään. Klubeilla ihmiset tanssivat sosiaalisia tansseja jazzmusiikkiin. Tanssituista lajeista esimerkiksi Lindy hop on perua afroamerikkalaisesta kulttuuriperimästä: laji kehittyi mustien seuratanseista niiden yhdistyessä valkoisten strukturoidumpaan tanssin tyyliin 1920-luvulla (Smith 2017). Savoy Ballroomia pidetäänkin Lindy Hopin syntypaikkana, koska siellä tanssivat sekaisin mustat sekä valkoiset jakaen vaikutteita, liikkeitä ja inspiraatiota (Smith 2017).

Cole imi vaikutteita myös afroamerikkalaisesta kulttuuriperimästä (Levine 2012, 7). Lindy Hop muokkasi Colen työtä ja koreografioita. Myös mustien alkuperäistansseihin pohjautuvia elementtejä lainattiin, kuten esimerkiksi monimutkaisia rytmikuvioita. Colen suuri elementti afroamerikkalaisesta kulttuuriperimästä on kuitenkin jazzmusiikin omaksuminen kokonaisuudeksi tanssin kanssa.

Myöhemmin Cole esitteli omia töitensä kuuluisissa yökerhoissa, kuten New York Night Clubilla. Samassa paikassa Cole esitti myöhemmin koreografiansa *Hindu Swing* vuonna 1937. Työ sisälsi intialaisen liikeperimän kompleksista, hienotarkkaa ja monimutkaista liikkettä, mitä Cole yhdisteli kontrastina jazzmusiikkiin. *Hindu Swing* oli yksi ensimmäisistä tansseista, jota kutsuttiin ”Concert Jazz Danceksi”. (Ries 1986, 265.) Aikaisemmin jazztanssiksi miellettiin sosiaaliset tanssit, kuten Lindy hop. Concert Jazz Dance oli kuitenkin jazzmusiikkiin tehtyä, mutta esitysmuotoon vain katsottavaksi tuotettua jazztanssia.

3.2 Broadway ja Hollywood

Ensiesiintymisensä Broadwayllä Cole teki Humpreyn ja Weidmanin kanssa esityksellä *The School of Husbands* (1933). Tästä käynnistyi Colen ura Broadwayn ja elokuvamusikaalien parissa. Muita Colen töitä Broadwayllä ovat olleet muun muassa *Kismet* (1953), *Magdalena* (1948) sekä *Man of La Mancha* (1965). Colen koreografioimassa musikaalissa *Ziegfeld Follies* (1943) esitettiin tanssikohtaus *Wedding of a Solid Sender*, jota pidettiin ensimmäisenä menestyneenä näyttämöllisen jazztanssin esityksenä. (Boross; Guarino & Oliver 2014, 85; Internet Broadway Database.)

Kuva 2: Gentlemen Prefer Blondes -mainos 1953
(Internet Movie Database)

Colen kerättyä arvostusta vuosien varrella hän pääsi lopulta koreografioimaan myös elokuvien tanssikohtauksia. Cole oli tekemässä uransa aikana lähemmäs kolmeakymmentä elokuvaa tuotantoyhtiöille Columbia Pictures, Fox sekä MGM Studios (Metro-Goldwyn-Mayer Studios Inc.). (Levine 2012, 3.)

Cole aloitti työt Columbia Picturesilla 1940-luvulla, mistä kehittyi pitkä ja tuottoisa työsuhde. Columbia Pictures antoi paikan Colelle kehittää opetustaan mutta myös kouluttaa tanssijoita tulevien elokuvien tanssikohtauksiin. (Thomas 1984, 40.)

Colen johtamana Columbia Picturesilla oli oma ryhmä vakitanssijoita nimenomaisesti elokuvia varten. Tätä tanssijoiden ryhmää kutsuttiin *Cole-tanssijoiksi* (Cole Dancers). Heidän joukossaan oli muun muassa tulevia uraa uurtavia tanssitaiteilijoita ja koreografeja, kuten Buzz Miller, Ron Field, Matt Mattox ja Gwen Werdon. (Grubb 1989, 30.) *Cole-tanssijat* on ollut historiallisesti Hollywoodin historian aikana ainoa kiinteä tanssiryhmä (Durkee 2016).

Cole pääsi lopulta näyttäytymään monilla eri kaupallisilla estradeilla eli Broadwayllä, elokuvissa sekä televisiossa. Hänen töitään nähtiin esimerkiksi ohjelmissa *Bob Hope Specials* (Cole Dancers, 9.4.1950), *The Perry Como Show* (30.9.1959) sekä Cid Ceasarin tähdittämässä ohjelmassa *Your show of shows* (välillä 1950-1954). (Dankenwald 2014, 85.) Jack Cole on ollut osallisena tekemässä myös useita elokuvia (Liite 1: Taulukko Jack Colen työstä elokuvien parissa) sekä useita musikaaleja (Liite 2: Taulukko Jack Colen työstä musikaaleissa). Hän teki töitä näyttelijänä, tanssijana, koreografina ja ohjaajana.

Kuva 3: Kismet 1955 (internet Movie Database): Jack Cole oikealla.
Kismetin elokuvaversiossa hän oli koreografina vastuussa musikaalikohtauksista.

3.3 Opettaminen

Vaikka Colen parhaana suorituksena pidetään hänen opetustyötään (Guarino & Oliver 2014, 82), hänen metodeistaan on tietoa hyvin niukasti. Jopa elämäkerran kirjoittaja Glenn Loney jätti kertomatta, minkälaisia harjoittelumetodeja Cole käytti tunneillaan (Dankenwald 2014).

Cole sai toteuttaa pitkäjänteistä ammattilaisten opettamista Columbia Picturesin tiloissa, jossa hän opetti ryhmälleen päivittäin kehittämäänsä tanssityyliä *Urban folk dancea*. (Martin 1975. 27-28). Cole tarjosi tanssijoilleen harjoittelemisen systeemin, joka johdatti Colen kehittämään teatraalisen jazztanssin tyyliin. Colen ajatusmallin mukaan tanssijoiden pitäisi olla enemmän kuin taustatanssijoita. Siksi hän koulutti heistä mahdollisimman taitavia ja moniosaavia tanssijoita. (Ries 1986; 271.) *Urban Folk Dancen* lisäksi Colen tanssijat harjoittelivat myös modernin tanssin Humphrey-Weidman tekniikkaa, Cecchettiin baletin tekniikkaa, voimistelua sekä etnisiä tansseja (Dankenwald 2014).

Useassa lähteessä on todettu, että Colen harjoittelumetodit olivat ajoittain hyvinkin kyseenalaisia. Colea kuvaillaan jopa tyranniseksi pyrkiessään täydellisyyteen sekä periksi antamattomaksi etsiessään ”coolia ja voimakasta liikettä”. (Dankenwald 2014.) Cole oli tunnettu pahansuopaisuudestaan tanssstudioilla. Hän kiroili, heitteli ja viskoi tavaroita jopa uskollisimpia seuraajiaan päin. Yhdellä tekniikkatunnillansa hän raahasi naistanssijaa hikistä lattiaa pitkin hiuksista kiinni pitäen ja uhkasi heittää hänet ulos toisen kerroksen ikkunasta. Toisella kertaa, kun eräs tanssija pyörtyi harjoituksissa, muut jatkoivat tanssimista uskaltamatta pysähtyä ja tarkastaa pyörtyneen olotilaa. He hyppelivät tuupertuneen kehon yli kesken tanssisarjan. Nuorempana yökerhoaikoinansa hän kohteli samaan karkeaan tapaan orkesterin johtajia, jotka eivät osanneet johtaa orkesteriaan hänen mielestä oikein. (Levine 2009.)

Cole-tanssija Rod Alexander kuvaili aikoinaan, kuinka raivokkaan intensiivinen koreografi antoi rummulleen yhtä kovaa käsittelyä kuin tanssijoillekin: ”Usein ollessaan vihainen hän soitti rumpua tunnillaan ja huuteli ohjeita. Kun asiat eivät menneet hyvin, hän hakkasi rumpua kovempaa ja kovempaa, kunnes soittokepin pehmeä pää irtosi ja lensi ilman halki. Sen jälkeen hän jatkoi rummun hakkaamista kädellensä. Lopulta hän käveli pois inhon vallassa.” (Levine 2010.)

4 TYyli

4.1 Tanssi ja koreografia

Cole oli omistautunut tanssin tutkija. Modernin tanssin sekä baletin lisäksi hän perehtyi myös Karibian, Espanjan ja Etelä-Amerikan tanssin muotoihin. Hän kävi myös Harlemin alueen tanssiklubeilla, ja omaksui sieltä Lindy Hopin tavan liikkua. (Levine 2012, 2.) Colen tyyliissä (*Urban Folk Dance* tai *Jazz-ethnic ballet*) fuusioitui moderni tanssi, baletti, kansantanssit sekä vernakulääriset tanssit. Tämän kaiken hän yhdisti jazzmusiikkiin. (Darkenwald 2014, 82.) Colen tyyli on monen tekijän summa. Levinea (2012, 5) lainaten Colen tyyli on ”Hip, hard and cool”.

Gven Verdon kuvaili Colea seuraavasti nähdessään hänet tanssimassa ensimmäistä kertaa: “Cole was “a terrible genius, witty, bitchy, crazy, a mean man who worked out of deep pockets of brilliance and anger—and it showed in his dancers... He gleamed like a piece of golden technology, and when he moved, he cut the air like a rain of knives. Erotic and exotic, Cole’s style drew from all aspects of world movement. When he danced, he spared no part of himself, slicing the air with the grace and precision of a ballet dancer, a beast in a gentleman’s body.” (Pinkerton 2016.)

Hänen tyyliin on ominaista monimutkaiset rytmikuviot sijoitettuna jazzin tai maailman musiikin rytmeihin. Myös yksityiskohtaiset, tarkat isolaatiot kuuluvat erittäin oleellisesti Colen tyyliin. Isolaatiot, eli kehon eri osien erittely liikkeessä, ovat saaneet vaikutteita paljolti Itä-Intian klassisesta tanssista Bharata Natyamista. (Darkenwald 2014, 87.) Cole oppi hallitsemaan “kobran päälliikkeet”, aaltoilevat kädet, hienovaraiset lantion ja hartian isolaatioliikkeet, tarkat murda-käsiliikkeet sekä omaksui tarkan fokuksen kanssa työskentelyn. (Hill 2001.)

Colen lavaolemukseen kuuluu vahvasti ”Cool”, kylmä tuijotus, minkä lisäksi silmien intensiteetti tuo syvyyttä; tähän käytettiin esimerkkinä ajatusta tulesta sisuksissa, ”Fire in the center”. Colen tansseihin ja lavaolemukseen linkittyi jopa sotilaallinen ja sotilasomainen vahvuus. Vahvuutta kuvasti esimerkiksi myös tyyliin hyvin ominainen äärimmäisten spatiaalisten eli tilallisten tasojen käyttö lattiapinnan polviliu’uista korkealle ilmaan nouseviin hyppyihin asti. Liike ei kuitenkaan ollut jäykkää tai lukittua, vaan enemmänkin kissamaista, hiiviskelevää ja sensuaalista. Dynamiikoista etenkin hyökkäys (Attack) korostui

Colen liikekielessä. (Darkenwald 2014, 87.) Sensuelliudesta syntyi seksuaalista jännitettä, jota usein leimattiin eksoottiseksi.

Pudotettu, matalalla oleva painokeskipiste sekä horisontaalinen suuntaus lattiaan antoivat tunnusomasta leimaa Colen työlle. Tämä on hyvin selkeää esimerkiksi leveän ja matalan plién käytössä toisessa ja neljännessä asennossa. Matalaan painopisteeseen tuo kontrastia torsion eli keskivartalon voimakas pystyasento, ajatuksellisesti suorastaan kuninkaallinen kohoava selkäranka. Hyvin kannatetusta torsosta kädet initioituvat eli liike alkaa selästä tai hartioista. (Darkenwald 2014.)

Bob Boross kuvailee Colea tyyliä sekä hänen aikaansa Rainbow Roomissa (1937) seuraavasti: "Cole had set the authentic movements of East Indian dances to the swing beat of jazz music. The rebounding feeling of the swing remarkably was a perfect match to the sharp, precise, isolated Indian movement. Audiences went wild ... it was dubbed "Hindu Swing." ... It wasn't pure Indian dance, or authentic jazz dance, or modern dance, yet it retained characteristic qualities of all three forms of dance. It was a style of dance, singular and instantly identifiable as "Cole." (Levine 2012, 2.)

Colen koreografiat keskittyivät usein yhden huippuosaavan naissolistin ympärille. Yleensä naissolistin roolia korostamassa oli miehistä koostuva massa, *Corps de ballet* eli laulava, tanssiva ja käsiään taputtava taustaryhmä. Usein tanssivan ja laulavan naissolistin rooli oli olla vahva, itsenäinen "tahdinnäyttävä". Esityspukuna solistilla oli useimmiten jotakin omaperäistä sekä ihonmyötäistä. Solisti tai useampi esiintyjä oli usein puettu kaunismuotoisiin, etnisiin lähteistä tai burleskitanssista inspiraation saaneisiin vaatteisiin. hatut, korkeat turbaanit, sulin koristellut päähineet täydensivät vain Colen työn kehon arkkitehtuurisuutta. (Levine 2012, 5.)

Colen koreografioissa tehtiin usein downbeatille eli tahdin ensimmäiselle ja kolmannelle iskulle. Synkoopilla eli normaalisti painottomien tahtien painottamisella luotiin kokonaisuutta kehoisolaatioiden, suunnanvaihdosten tai pienten musiikillisten tekijöiden kautta. Colen tavaramerkkinä kädet kurkottivat ylöspäin kevyessä kaaressa päättyen suoristettuihin, osoittaviin sormiin (pointing fingers). (Levine 2012, 5.) Colella oli taidokasta silmää käyttää ryhmäänsä tai tanssijoitansa. Ryhmää liikutettiin usein geometrisissa muodoitelmissa, kuten linjoissa, kiiloissa, auroissa tai ryppäissä.

4.2 Ruudulla ja valkokankaalla

Colen taituruuteen liittyi koreografian lisäksi taidokas liikkuvan kuvan hahmottaminen. Käytännössä Cole on myös ohjannut jokaisen koreografioimansa kohtauksen. Hän on ollut usein vastuussa myös puvustuksesta, lavastuksesta, väreistä sekä kuvauksesta. Colen ohjaamat numerot eivät ole yksinkertaisia tai helppoja, vaan rakennettu moniulotteisiksi: kuvaus ja visuaalisuus ovat uskaliaita ja rohkeita. (Durkee 2016.)

Etenkin liikkuvan kuvan kanssa Cole kokeili monia uusia mahdollisuuksia käyttää ryhmäänsä täysivaltaisesti. Hän esimerkiksi aktivoi tanssijoita kameran ääreisosissa ja pyrki herättämään kuvaa kokonaisuutena eloon. Myös lavasteet antoivat hänelle lisää elementtejä kokeilla tanssia liikkuvana kuvana. Rampit, tikkaat, tangot, tasot, portaikot auttoivat luomaan tilaa kolmiulotteisesti horisontaalisesti, vertikaalisesti ja diagonaalisesti. (Levine 2012, 5.)

Colen ohjaamissa televisio-ohjelmissa tai elokuvissa koreografian solisti kohdisti ajoittain huomionsa suoraan kameraan puhutellen tai esiintyen kotona oleville katsojille (Levine 2012, 5).

4.3. Tyylianalyysi tanssikohtauksesta *I Don't Care*

Jack Colen koreografillista työtä voi nähdä esimerkiksi Llyod Baconin ohjaamassa ja Walter Bullockin kirjoittamassa elokuvassa *The I Don't Care Girl* vuodelta 1953, jossa pääroolia Eva Tanguayta näyttellee Mitzi Gaynor (Internet Movie Database).

Elokuvan tanssikohtaus *I Don't Care* on mielestäni erittäin näyttävä ja hyvin tiivistävä tyylinäyte Colen koreografisesta työstä. Siinä yhdistyvät niin monet hänen tyylipiirteensä ja taitolajinsa yhdeksi hiotuksi kokonaisuudeksi. Kohtaus on nähtävissä esimerkiksi *YouTube*ssa.

Kuva 4: Elokuvan mainos *The I Don't Care Girl* 1953 (Internet Movie Database)

Colella on ollut ilmeisesti suuri mahdollisuus käyttää erilaisia rakenteita, ja sitä hän onkin hyödyntänyt mitä mielenkiintoisimmin. Diagonaalisuuntaan ruudulla oleva pitkä, musta ramppi avaa kohtauksen ja antaa heti kolmiulotteista tuntumaa kameratyön kautta. Ramppia käytetään tietenkin ihmisten kohottamiseen, mutta se toimii samalla näkösuojana ihmisten hävittämiseen rampin rakenteen ja kamerakulman keinoin. Roikkuvat liianit tuovat myös korkeussuhdetta studion kuvauksiin: kaikki ei tapahdu ainoastaan lattiatasolla.

Kohtauksessa nähdään rampin lisäksi pieni junarata, sähköpylväät sekä kaksi kappaletta lavastejuniä. Gaynor pudottautuu myös kaivon omaiseen vesialtaaseen. Kohtauksen loppupuolella käytetään vielä suurta portaikon ja nouseva rampin rakennelmaa varsin luovasti ja monipuolisesti. Gaynor jopa työntää alas taustatanssijoitaan useamman metrin korkeudesta. Lopun pyroefektit eli näyttämöllä olevat tuliefektit kruunaavat lavasteiden kokonaisvaltaisen käytön.

Kuva 5: Mitsy Gainor kohtauksessa *I Don't Care* (DVDtalk)

Isot rakenteet antoivat Colelle selkeästi mahdollisuuden leikitellä kameratyöllä ja kokonaisuuden luomisella. Kohtauksessa nähdään useampaan kertaan Colen taidonnäytettä sujuvasta kokonaisuuden hahmottamisesta: pienistäkin yksityiskohdista muodostuu isompi kokonaisuus. Colen tapa loihdita eloa liikkuvan kuvan reunoille on kiehtovaa sen kokonaisvaltaisuuden takia. Tanssijoita käytetään upeasti luomaan syvyyssuhdetta: jo kohtauksen alkusekunneista asti voidaan huomata tanssijoiden monipuolinen käyttö tilan ja liikkeen luojana. Usean katselukerran jälkeen kohtauksesta kuoriutuu uusia kerroksia: esimerkiksi junaradan alle on sijoitettu tarkasti taustatanssijoita, joihin kohdistuu tiukasti rajattua kameratyötä.

Värit toimivat tässä kohtauksena vahvana tehokeinona. Tanssijoilla on päällään mustat puvut, ja solistilla on ihon myötäinen puku mustan ja kultaisen sävyissä: pukuun kuuluu myös oleellisesti suuret höyhenet lantion ja selän puolella sekä samanlaisia sulkia kantava näyttävä päähine. Nämä vaatteet erottuvat keltaisesta lattiasta ja seinistä loistavasti. Myös jopa rampin sivut ovat saman keltaisen väriä, jolloin kuvakulman kanssa rampin sivu sulautuu taustaan, ja päästää putoavat ihmiset ”katoamaan” rampin toiselle puolelle. Keltainen korostuu myös solistin kultaisissa yksityiskohdissa, mekaanikon keltaisessa työasussa sekä naisjoukkion kylteissä ja asuissa. Kohtauksen loppupuoliskolla

pyroefektien myötä myös studion valaistusta muutetaan puneisen suuntaan: tämä tukee Gaynorin asun vaihdosta punaiseen vastaavanlaiseen asuun.

Taustajoukkoa liikutellaan monipuolisesti ja usein akrobaattisestikin. Miehistä koostuva taustajoukko korostaa Gaynorin solistin asemaa jo alun osoittavista käsistä lähtien. Miesjoukkoa käytetään ajoittain jopa lavastemaisesti. Heidän avulla luodaan muotoja sekä massaa kuvaruutuun: tämä näkyy etenkin kolmen ihmisen pyramidissa tai valtavan massan käytössä naisjoukkion saapuessa kohtaukseen. Jo heti ensimmäisistä hetkistä asti solistin tanssillinen keskiö kohtauksessa näkyy vahvasti. Solistilla on aikaa nauttia parrasvalosta ja tanssia pitkiä instrumentaaliosioita. Koreografian puolesta taustajoukolla ei ole pidempiä yhtenäisiä tanssillisia osioita.

Kohtaus *The I Don't Care* täyttää useita ominaisia Colen tanssityylin piirteitä. Koko tanssillinen osuus numerosta alkaa monimutkaisilla isolaatiosarjoilla. Etenkin Gaynorin liikkeessä korostuu tietty sensuellisuus, kissamaisuus ja sulavuus. Samaa tyyliä löytyy myös miesmassasta, mutta se on hieman hillitympää. Miesten akrobaattisuus ja vaaralliset pudottautumiset luovat vahvaa ja voimakasta olemusta, mutta nekin ovat korostamassa vahvan naissolistin roolia. Gaynorin liikkeessä näkyy myös iskut, vaikkakin mielestäni hieman tehottomasti.

Kokonaisuudessa ensisekunneista alkaen paistaa vahva plien käyttö sekä sen vastapainona toimiva pystysuora torso. Torson pyöristämisestä saadaan tässäkin numerossa siis mahtava voimakeino. Gaynorin hypätessä ”kaivoon” esityksestä löytyy myös jazzkädet; suoristetun käden päässä olevat suorat sormet. Cole käyttää myös koreografiassa osoitettavaa sormeja ohjaamaan katseen suuntaa.

Mielestäni tanssikohtaus on hyvin aikansa mukainen. 50-luvulla musikaalikohtaukset eivät kuljettaneet juonta eteenpäin, tai antaneet hahmoista varsinaisesti uutta tietoa. *I Don't Care* ei ole tässä tapauksessa poikkeus: se on nimensä mukaan vain kohtaus, jossa hahmo Eva Tanguay ilmaisee vahvasti, ettei häntä kiinnosta, mitä muut ihmiset hänestä ajattelevat tai mitä muille tapahtuu. Kyse on viihteestä, ja sitä tämä kohtaus todellakin on.

5 PERINTÖ

5.1 Colen työn seuraajat

Jack Colen työn vaikutus tanssiin ja sekä tanssiin valkokankaalla on ollut valtava. Colen kanssa on työskennellyt lukuisia tanssin alan ammattilaisia, vaikuttajia ja kuuluisuuteen ponnistaneita tähtiä. Hänen vaikutuksen alaisena olevien lista on ollut pitkä, ja monet heistä ovatkin nousseet maailman maineeseen. Colen ”jälkeläisiä” ovat esimerkiksi Jerome Robbins (1918–1998), Bob Fosse (1927–1987), Michael Kidd (1915–2007), Alvin Ailey (1931–1989), Gower Champion (1919–1980), Peter Gennaro (1919–2000), Gwen Werdon,(1925–2000) ja Michael Bennett (1943–1987). (Levine 2012. 6-7; Internet Movie Database.)

Edellä mainituista Jerome Robbins, Bob Fosse sekä Gower Champion muodostivat myöhemmin niin sanottuun Kolmen Broadwayn Kuningaan (*Three Kings Of Broadway*) joukon. Heidän työnsä määritteli, miten tanssi voi ottaa esityksen pääroolin, ja kuinka koreografi voi ottaa johtohahmon ohjaajana ja päättäjänä. (Kislan 1987, 93.)

Kuvat 6–8: Kolme kuningasta vasemmalta oikealle: Bob Fosse, Jerome Robbins (IMDb s.v. Bob Fosse & s.v. Jerome Robbins) sekä Gower Champion (Oldhollywoodislove.blogspot.fi)

Kolmen kuninkaan kädenjälkeä ovat muun muassa Jerome Robbinsin ohjaama elokuva *West Side Story* (1961), Bob Fossen koreografioimat musikaalit *Pippin* (1972) ja *Chigago* (1975). Myös elokuvat *All That jazz* (1979) sekä *Sweet Charity* (1969) ovat Fossen kädenjälkeä. Gover Champion on ohjannut ja koreografioinut muun muassa musikaalin *42nd Street* (1980). (Internet Movie Database.)

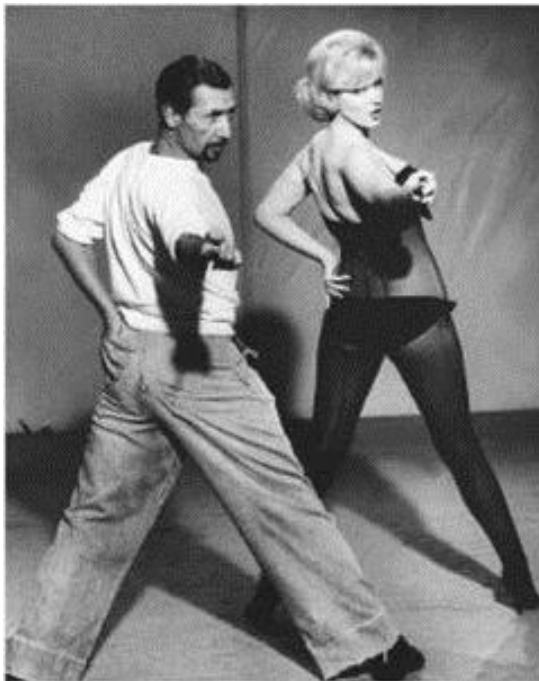
Colen tanssijoista (Cole Dancers) monista tuli myös koreografeja ja opettajia. Heitä olivat Rod Alexander, Anna Austin, Nita Bieber, Ron Field, Malcolm Goddard, Carol Haney, Bob Hamilton, Beatrice & Evelyne Kraft, Florence Lessing, Bambi Lynn, George Martin, Ethel Martin, Matt Mattox, Buzz Miller, Marc Platt, Alex Romero sekä Paul Steffen. (Levine 2012, 6.) Edellä mainitut ovat vaikuttaneet laajalti jazztanssin jatkumiseen ja kehittymiseen. Esimerkiksi Matt Mattox kehitti omaa Mattox-tekniikkansa, ja on sen pohjalta opettanut laajalti ympäri maailmaa. Jopa oma opettajani on ollut hänen oppilaanaan, ja sitä kautta vaikuttanut myös oman jazztanssini ymmärtämiseen sekä kehitykseen.

Jack Cole vaikutti myös moniin näyttelijöihin ja esiintyjiin. Hänen työllään on ollut suuri vaikutus monien tähtien nousuun ja kuuluisuuteen. Kuuluisimpia heistä olivat Rita Hayworth (1918–1987), Betty Grable (1916–1973) sekä Marilyn Monroe (1926–1962). (Hill 2011, 31; Internet Movie Database.)

Rita Hayworth oli yksiä 1940-luvun rakkauden ja kauneuden esikuvia. Hänen esiintymisensä elokuvassa *Gilda* (*Put the Blame on Mame* 1946) oli suorastaan seksuaalisen vetovoiman kiteytymä (Levine 2012, 3). *Gilda*a ohjannut Cole oli myös koreografioimassa Hayworthin elokuvia *Cover Girl* (1944) sekä *Tonight and Every Night* (1945). (Levine 2012, 7. Internet Movie Database). Myös Betty Grable oli Colen vaikutuksen alaisena. Colen vaikutus näkyy esimerkiksi elokuvassa *Meet me after the show* (1951) (Levine 2012, 3). Myös jo tyyliallyksissä mainittu Mitsy Gainor työskenteli Jack Colen alaisena elokuvassaan *The I Don't Care Girl* (1953).

Marilyn Monroe oli Colen koreografian ja ohjauksen alaisena jopa kuudessa elokuvassa. He aloittivat yhteistyönsä 1953 elokuvalla *Gentlemen Prefer Blondes*. Kyseinen elokuva olikin se, jonka seurauksena Monroesta kuoriutui maailman maineeseen kohoava super-tähti. Marilyn oli Jack Colen tapaan tunnettu temperamentistaan ja kiivasluonteisuudestaan.

Heidän työstään olisi voinut syntyä katastrofi, mutta yhdessä he työskentelivätkin pitkään ja tuottoisasti. Edellä mainitun elokuvan kohtausta *Diamonds Are the Girls Best Friend* Levine kuvailee palaksi Hollywoodin täydellisyyttä. (Levine 2009.)

Kuva 9: Jack Cole ja Marilyn Monroe
(Huffington Post 2010)

Jo mainittujen näyttelijöiden lisäksi Colella oli vaikutusta tunnettuihin tähtiin, kuten Dolores Grey, Jane Russell, Marge Champion ja Ann Miller (Levine 2012, 4).

Osa Colen tanssityylistä perustui sen seksuaaliseen jännitteeseen. Cole osasi upeasti jakaa omaa tanssijuuttaan sekä sensuaalista ja seksuaalisesti voimakasta liikumistaan. Tällä taidollaan Cole teki monista näyttelijöistä aikansa tähtiä elokuvaan sekä näyttämöille.

5.2. Arvostuksen puute

Vaikka Jack Colea kutsutaankin toisinaan jopa modernin jazztanssin isäksi, hänen perintönsä kärsii arvostuksen puutteesta. Colen työn arvostukseen vähyyys perustuu siihen, ettei hänellä ollut koulua, työtä jatkavaa tanssiryhmää, kirjattua pedagogiikkaa tai organisaatiota huolehtimassa hänen perinnöstään. Samalla hänen hankala, karkea, ja jopa ajoittain väkivaltainen luonne vaikutti varmasti hänen nimensä katoamiseen. Levine sanookin, että Colen nimi käytännössä katosi jo yhden sukupolven aikana. (Levine 2012, 7.)

Vaikka Cole oli aikansa iso koreografi, hänen panostuksensa ja työnsä on vähän tunnettuja, jopa tanssin kentän sisällä. Colen vaikutuksen piirissä olleet eivät ole myöskään antaneet tarpeeksi tunnustusta Colen työstä ja urasta. Colea pidettiin erittäin vaativana ja perinpohjaisena. Hänen vaativa perfektionismi jätti varmasti hänen kanssaan työskenteleville ihmisille monenlaisia tunteita. (Levine 2010.)

Jopa Colen suojattina ollut Gwen Verdon lähti Colen alaisuudesta viiden vuoden nahistelun ja henkisen väkivallan takia. Hän siirtyi työskentelemään Bob Fossen kanssa, ja meni hänen kanssaan lopulta naimisiin. Colen nimen ja työn arvostuksen kadotessa muut saivat hänen työnsä kunniaa omakseen. Colen kadotessa historiaan Bob Fossen nimi lähentelee synonyymiä näyttämölliselle jazzille (Theatrical Jazz). Colesta onkin tullut ajan myötä sivuviittaus jazzista puhuttaessa. (Levine 2012, 7.)

5.3. Jälki maailmaan

Cole imi paljon vaikutteita afroamerikkalaisesta kulttuuriperimästä. Sieltä hän on muun muassa integroinut omaan tyyliinsä käsien taputukset, sorminapsutukset sekä ”cool-daddy jiven”. (Levine 2012, 7.) Näitä elementtejä käytetään runsaasti nykyäänkin jazz-tanssin genressä.

Cole vapautti feminiinistä seksuaalisuutta ja voimaa, mitä ei aikaisemmin ollut juurikaan nähty. Cole työskenteli monien naisnäyttelijöiden sekä -tanssijoiden kanssa, ja heidän kauttaan vaikutti yleiseen naisen olemukseen ja esittelemiseen televisiossa ja valkokankaalla. (Levine 2012, 3.) Colen töissä korostuivat vahvat ja itsenäiset naishahmot. Esi-tyksissä käytetyn vaatetuksen lisäksi (mahtavat hatut, sneakerit, sarongit, paljas iho) Cole antoi sysäystä sukupuolen arkkityypeille: hänen töissään nähtiin paljon seksuaalisia, vahvoja naisia pääosassa, mikä oli tyyppillistä ajallensa. (Levine 2012, 7.)

Tanssin maailman ulkopuolella Cole toimi suunnannäyttäjänä ja pioneerina myös amerikkalaiselle kulttuurille. Colen työ vaikutti technicolorin eli värielokuvan ulkoasuun. Hän aloitti mustavalkoelokuvien parissa, mutta värielokuvaan siirryttyä Cole omaksui technicolorin kirkkaat ja eloisat värit; niitä näkyy esimerkiksi turkoosin ja purppuran sävyissä *Designing Woman*-elokuvan kohtauksessa *There'll Be Some Changes Made*. Rohkeat värit heittivät katsojat pois arkipäisyydestä fantasian maailmaan, jossa musikaaliluvut heräävät henkiin. Colen värivalinnat olivat oivallinen esimerkki 1950-luvun technicolorista. (Durkee 2016.)

Colen jälki tanssin maailmalle on esillä heikosti, mutta näkyy kuitenkin hänen oppilaitensa ja kollegojen työssä. Jokainen heistä otti vaikutteita ja elementtejä Colelta.

Kuva 10: Hamsasyam-käsimerkki Bharata Natyamissa (Culturalindia)

Esimerkiksi Bob Fosse otti paljon vaikutteita Colelta. Sitä nähdään Fossen työssä esimerkiksi pienien yksityiskohtien käytössä. Fossen käyttämä *East Indian Hands* (McWaters 2008, 9) on lainausta Colen käyttämästä Bharata Natyamista: siinä puristetaan peukalo keskisormen kanssa yhteen ja muut sormet avataan mahdollisimman auki. Fossen ehkäpä kuuluisin käsiasiasto *Teacup Fingers* (McWaters 2008, 8) on variaatio *East Indian Hands*-asennosta; molemmat näistä on poimittu intialaisesta tanssiperimästä.

Teacup Fingers tunnetaan Bharata Natyamissa nimellä *Hamsasyam*, ja on englantilaiselta nimeltään *Swan's Beak* eli *Joutsenen nokka*. Bharata Natyamissa se merkitsee muun muassa neulan neulomista, kuvan piirtämistä, lampun sytyttämistä tai lupaavaa tapahtumaa tai juhlaa. (Online Bharatanatyam 2008.)

Kuva 11: "Fosse style pose with teacup Fingers" (Dolores Delargo 2014)

Fosse integroi omaan työhönsä etenkin Colen sensuaalisuutta ja kissamaisen viehkeää liikkumisen tyyliä. Fossen töissä seksuaalisuus ja isolaatiot ovat selkeästi esillä. Liike lähtee usein lantiosta.

Jack Colen vaikutus jazztanssin maailmassa on kiistämätön. (Levine 2009) Jack Colen *jazz-ethnic-ballet* fuusiota voidaan nähdä vieläkin Broadwayn lavoilla, elokuvissa, yökerhoilla, televisiossa ja muilla areenoilla. Colen työ ja perintö elää hänen oppilaiden sekä heidän työnsä kautta (Kisselgof 1974). Jack Colen vaikutus jazztanssiin voidaan nähdä vielä tänäkin päivänä (Harvey 2014).

Kuten myös Jerome Robbins sanoi: "Jack Cole's contributions were so far-reaching that without him present day theatrical dancing would not be the same... All commercial video dance reflects Cole's work" (Pinkerton 2016).

6 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Colen vaikea persoona ja törkeä käytös on varmasti vaikuttanut hänen perintönsä hiipumiseen. Tuskin kenellekään tuli mieleen vaalia opettajaa ja koreografia, joka huusi ja haukkui. Itselleni Colen perintö ja vaikutus nykyaikaiseen jazziin sekä moderniin tanssiin oli täysin tuntematon ennen tätä opinnäytetyötä. Uskoisin kuitenkin, että Cole on historiallinen henkilö, joka tanssinopettajien sekä alan harrastajien olisi hyvä tietää.

Colen pioneerimainen rohkea ja ennakkoluuloton työ yhdistellä lajeja ja elementtejä on antanut maailmalle paljon katseltavaa ja ihailtavaa. Vaikeasta luonteesta huolimatta aloin arvostamaan Colen koreografista työtä, ja koen että haluan tietää hänestä vielä lisää.

Jack Colen vaikutus populaarikulttuurin tähtien nousuun on huimaa. Taustavaikuttajan rooli usein unohdetaan, kun kiinnitetään huomio pelkkään päätähteen. Levinen (2009) mukaan esimerkiksi *Diamonds are Girls Best Friend* oli täyttä Colen työtä, mutta silti monet ovat olleet täysin epätietoisia, että koko kohtauksella on edes ollut koreografia. Cole nosti tähtiä huipulle, mutta saattoi näin jäädä itse varjoon taustavaikuttajana. Tämä on toisaalta melko normaalia viihdealalla.

Oma jazztanssini olisi varmasti hyvin erilaista ilman Colen aikoinaan tekemää työtä. Oma jazztanssin pohjani on Mattox-tekniikassa, ja ilman Colen vaikutusta se näyttäisi varmasti hyvin erilaiselta.

Colen tyyliä kuvaillessa koen, että kuvailen itselleni jazzin peruselementtejä yhä uudelleen. Näihin samoihin fundamentaalsiin eli perustavanlaatuisiin elementteihin perustamme vieläkin oman työmme jazztanssin kentällä. Ilman hänen tekemää työtä työstäisimme nyt hyvin erilaista jazztanssia. Minkälaista taidetanssia tekisimme tällä hetkellä ilman Colen työtä?

Tanssin maailmassa ei ole omistusoikeutta liikkeeseen. Se näkyy kiintoisasti Colea, hänen taustaansa ja Fossea tutkiessa. Liikkeitä lainataan ja vaikutteita otetaan, mutta niiden omaksuminen ja omassa tyyliässä käyttäminen tekee siitä omanlaatuista. Vaikka esimerkiksi Fossen *teacup fingers* onkin lainausta Colelta ja Intian tanssikulttuuriperimältä,

se edustaa silti tyyllillisesti omaa suuntaansa. Historiallisesti voidaan ajatella, että jokainen ottaa vaikutteita edeltäjistään sekä muista kulttuureista. Kyse on vain siinä, kopioiko vai ottaako vaikutteita ja integroi ne omaan tekemiseensä.

Colen tietämyksen puutteessa olen aina ajatellut, että vaikutteeni osaan jazztanssin tyylliseikkoihin ovat tulleet Bob Fossen tyylistä tai hänen käsialastaan. Nyt tämän tarkastelun myötä olen alkanut ymmärtää, miten paljon omassa työssäni on myös Jack Colen viitteitä ja tyylipiirteitä. Aikani jazztanssin kanssa työskentelyäni olen pitänyt suuressa kunniaossa Fossen *Sing, sing, sing*-esitystä (*Dancin* 1978). Grubbin (1989) mukaan Jack Cole koreografioi ensimmäisen kerran kyseisen esityksen 50-luvulla Gwen Werdonin ollessa vielä hänen assistenttinsa. Fossen versio samaisesta esityksestä oli omistettu Werdonille ja Colelle, sisältäen tyyllillisiä elementtejä Colen työstä. Fosselta olen imenyt omaan työhöni paljon vaikutteita, ja näin ollen myös Colelta.

Colen eri taustoista tulleet vaikutukset ja niiden lopullinen fuusioituminen yhdeksi upeaksi tanssitaiteen lajiksi tekee Colesta tärkeän persoonan ja pioneerin. Hän oli ensimmäinen, joka oivalsi yhdistää kaikkia tekijöitä Intian kansantansseista ja Afrikan perintetansseista ja sulauttaa niiden elementtejä amerikkalaiseen tanssin perinteeseen. Ei siis ihme, että häntä kutsutaan ajoittain myös modernin jazztanssin isäksi. Jack Cole on nimi, jonka useamman tanssin alan ihmisen tulisi tietää.

Mikä oli lopulta Colen persoonan vaikutus hänen uraansa? Hän sai varmasti paljon anteeksi koska oli valkoinen, keskiluokkainen mies. Samanlaista käytöstä ei todennäköisesti olisi siedetty joltain muulta, vaikka tämä olisi ollut yhtä lahjakas.

Nykyään muiden kulttuureista ja kulttuuriperimästä lainaamista katsotaan hieman kriittisemmin. Tänä päivänä ei katsottaisi niin hyvällä, että valkoiset rikkaat länsimaalaiset tekevät viihdettä muiden kulttuurien kustannuksella. Kulttuurien lainaaminen ei välttämättä ole kunnioittavaa ja lainatusta kulttuurista saatetaan käyttää vahingossa tai tarkoituksella pyhiäkin asioita halventavasti tai huonossa valossa. Tällöin puhutaan kulttuuripropriaatiosta eli kulttuurisesta lainaamisesta tai hyväksikäytöstä viihteen nimissä.

7 LOPUKSI

Jack Colen tutkiminen oli antoisa projekti, joka vastasi moniin jazztanssin historiaa koskeviin kysymyksiini. Se avasi uudella tapaa amerikkalaisen tanssin historian kulkua sekä merkkihenkilöiden yhteyttä toisiinsa. Toisaalta se myös herätti uusia kysymyksiä, joihin en vielä ole löytänyt vastausta. Minkälaiset olivat esimerkiksi Colen opetusmenetelmät? Onnekseni tämä projekti on sytyttänyt tarvetta tutkia, lukea ja ymmärtää vielä enemmän tanssin maailmaa sekä sen historiaa.

Kiitos jazztanssin opettajille, jotka johdatitte minut jazztanssin maailmaan.

Poimin loppuun otteen, joka kuvastaa mainiosti Colen tekemää työtä sekä hänen jättämää perintöä maailmalle. Ote on Colen ja Marilyn Monroen välillä käydystä keskustelusta heidän harjoituksistaan. Ote tiivistää sitä, mikä Colen työssä sekä jazztanssissa on kaikista oleellisinta.

“Jack said, 'No, wait. Sharp, I want it sharp!'

'But Jack, I'm supposed to be a sex queen,' she (Monroe) said.

And he answered, 'That's not sexy. That's like a limp fish.

Put that arm out there, strong! That's sexy! That's life, that's alive, that's energy!' ”

(Levine 2009)

LÄHTEET

Boross, B. Jazz Dance History in America: Jack Cole. Bob Boross Freestyle jazz Dance. bobbo-ross.com/page22/page61/page71/page71. Viitattu Guarino, L. & Oliver, W. 2014. Jazz Dance: A History of the Roots and Branches s. 85

Darkenwald, T. 2014. Jack Cole and Theatrical Jazz Dance, kirjassa Guarino, L. & Oliver, W. 2014. Jazz Dance: A History of the Roots and Branches. s. 82-88. Florida: University Press of Florida

Durkee, A. 2016. All That Jack: Discovering the Work of Jack Cole at MoMA. The Museum of Modern Art, New York. Viitattu 6.4.2017. <http://criticaldance.org/jack-cole-films-jack-cole/>

Grubb, K. 1989. Razzle Dazzle: The Life of Bob Fosse. St. Martin's Press New York. 27-36, 205-213

Guarino, L. & Oliver, W. 2014. Jazz Dance: A History of the Roots and Branches. sivut 82-88. Florida: University Press of Florida

Harvey, K. 2014. Jazz Dance in the Broadway Musical. Artikkele kirjasta Jazz Dance: A history of roots and branches (Guarino, Oliver 2014).

Hill, C. 2001. "From Bharata Natyam to Bop: Jack Cole's 'Modern' jazz dance. Dance Research Journal nro 2.

Horta 2015. Mitsy Gainor The I don't Care Girl 1953 I Don't Care. Viitattu 20.11.2016 <https://www.youtube.com/watch?v=Gc-b4-yhOgc>

Internet Broadway Database s.v. Jack Cole. The Broadway League Inc. Viitattu 9.4.2017. <https://www.ibdb.com/broadway-cast-staff/jack-cole-14461>

Internet Movie Database s.v. Alvin Ailey. Viitattu 8.4.2017 http://www.imdb.com/name/nm0014617/?ref_=nv_sr_2

Internet Movie Database s.v. Betty Crable Viitattu 8.4.2017 http://www.imdb.com/name/nm0002107/?ref_=nv_sr_1

Internet Movie Database s.v. Bob Fosse. Viitattu 8.4.2017 http://www.imdb.com/name/nm0002080/?ref_=nv_sr_1

Internet Movie Database s.v. Gover Champion. Viitattu 8.4.2017 <https://www.ibdb.com/broadway-cast-staff/gower-champion-14405>

Internet Movie Database s.v. Gwen Werdon. Viitattu 8.4.2017 <https://www.ibdb.com/broadway-cast-staff/gwen-verdon-68959>

Internet Movie Database s.v. Jerome Robbins. Viitattu 8.4.2017 http://www.imdb.com/name/nm0730385/?ref_=nv_sr_1

Internet Movie Database s.v. Marilyn Monroe. Viitattu 8.4.2017

http://www.imdb.com/name/nm0000054/?ref_=nv_sr_1

Internet Movie Database s.v. Micael Kidd. Viitattu 8.4.2017

http://www.imdb.com/name/nm0452264/?ref_=nv_sr_1

Internet Movie Database s.v. Other works of Gover Champion. Viitattu 23.3.2017.

http://www.imdb.com/name/nm0150706/otherworks?ref_=nmbio_q1_2

Internet Movie Database s.v. Peter Gennaro. Viitattu 8.4.2017

<https://www.ibdb.com/broadway-cast-staff/peter-gennaro-1182>

Internet Movie Database s.v. Rita Hayworth. Viitattu 23.3.2017.

http://www.imdb.com/name/nm0000028/?ref_=nmbio_bio_nm

Internet Movie Database s.v. The I Don't Care Girl. Viitattu 20.11.2016

http://www.imdb.com/title/tt0045898/?ref_=ttpl_pl_tt

Internet Movie Database s.v. West Side Story. Viitattu 22.3.2017

<http://www.imdb.com/title/tt0055614/>

Internet Movie Database s.v. Your Show of Shows. Viitattu 9.4.2017

http://www.imdb.com/title/tt0042173/?ref_=ttfc_fc_tt

Kislan, R. 1987. Hoofing on Broadway (New York: Prentice Hall 1987; Viitattu Guarino, L. & Oliver, W. 2014. Jazz Dance: A History of the Roots and Branches. s. 157.

Kisselgof, A. 1974. "Jack Cole is Dead: A choreographer". New York Times February 20. 1974.

Levine, D. 2009. Jack Cole Made Marilyn Monroe Move/ 9.8.2009/Los Angeles Times.

Viitattu 20.3.2017

<http://www.latimes.com/entertainment/arts/la-ca-marilyn-monroe9-2009aug09-story.html>

Levine, D. 2010. American Master Choreographer Jack Cole Feted at Jacob's Pillow.

The Huffington Post. Viitattu 20.3.2017

http://www.huffingtonpost.com/debra-levine/american-master-choreogra_b_687036.html

Levine, D. 2010. Cole Bangs the Drum, but not Slowly. Artsmeme. Viitattu 30.3.2017.

<http://artsmeme.com/2010/08/20/jack-cole-bangs-drum/>

Levine, D. 2012. Jack Cole (1911-1974). Dance Heritage Coalition. Viitattu 20.11.2016.

http://www.danceheritage.org/treasures/cole_essay_levine.pdf

McWaters, D. 2008. The Fosse Style. University Press of Florida. S. 8-9

Martin, J. 1975. "The Dance: Jack Cole", Anthology of American jazz dance, toim. Gus Giordano. 27-28.

Online Bharatanatyam. 2008. Hamsasye Hand Gesture (Mudra). Viitattu 29.3.2017

<http://onlinebharatanatyam.com/2008/03/08/hamsasye-hand-gesture-mudra/>

Pinkerton, N. 20.1.2016. You Don't Know Jack. Artsforum. Viitattu 29.3.2017.
<https://www.artforum.com/film/archive=201601>

Ries, F. 1986. Scholarship and musical theatre. Dance cronicle 9, numero 2. s. 271. Viitattu
 Guarino, L. & Oliver, W. 2014. Jazz Dance: A History of the Roots and Branches s. 84,86

Smith, S. 2017. Lindy Hop History. Lindyhop Circle. Viitattu 8.4.2017. http://www.lindycircle.com/history/lindy_hop/

Thomas, T. 1984. *That's Dancing* (New York: Harry N. Abrahams), s. 40. Viitattu Guarino, L. &
 Oliver, W. 2014. Jazz Dance: A History of the Roots and Branches s. 85

tv.com. The Perry Como Show. Viitattu 9.4.2017. <http://www.tv.com/shows/the-perry-como-show/september-30-1959-1147974/>

20th Century Vision. 2015. Bob Hope Special April 9th, 1950. Viitattu 9.4.2017.
<https://www.youtube.com/watch?v=4JcaQjLPnk8>

Kuvat:

Kuva 1: Jack Cole. Huffington Post 2010. Debra Levine & Jacob's Pillow Dance Festival: American Master Choreographer Jack Cole Feted at Jacob's Pillow. Viitattu 21.11.2016
http://www.huffingtonpost.com/debra-levine/american-master-choreogra_b_687036.html

Kuva 2: Gentlemen Prefer Blondes. International Movie Database s.v. Gentlemen Prefer Blondes. viitattu 25.3.2017. http://www.imdb.com/title/tt0045810/?ref_=nm_knf_i1

kuva 3: kismet 1955: muukalainen paratiisissa. International Movie Database s.v. Kismet. viitattu 25.3.2017. http://www.imdb.com/title/tt0048260/?ref_=nv_sr_1

Kuva 4: The I Don't Care Girl Poster 1953. International movie database. Viitattu 21.11.2016
http://www.imdb.com/title/tt0045898/?ref_=ttpl_pl_tt

Kuva 5: I dont care: mitsy gainor. DVDtalk. viitattu 29.3.2017.
<http://www.dvdtalk.com/reviews/61570/i-dont-care-girl-the/>

kuva 6: Bob Fosse. International Movie Database. Viitattu 22.3.2017
http://www.imdb.com/name/nm0002080/bio?ref_=nm_ql_1

Kuva 7: Jerome Robbins. International Movie Database. viitattu 23.3.2017
http://www.imdb.com/name/nm0730385/?ref_=tt_ov_dr

Kuva 8: Gover Champion. Michele, N. 2009. Blogikirjoitus Dancer #4 Gower Champion.
<http://oldhollywoodislove.blogspot.fi/2009/05/dancer-4-gower-champion.html>

Kuva 9: Jack Cole ja Marilyn Monroe. Levine, D. 9.8.2010. American Master Choreographer Jack Cole Feted at Jacob's Pillow. Huffington Post. http://www.huffingtonpost.com/debra-levine/american-master-choreogra_b_687036.html

Kuva 10: Bharata Natyam-tanssija. Cultural India. Bharatanatyam. Viitattu 29.3.2017. <http://www.culturalindia.net/indian-dance/classical/bharatnatyam.html>

kuva 11: Fosse style pose with Teacup Fingers. Delargo, D. 23.6.2014. Blogikirjoitus Strike a Pose! Viitattu 29.3.2017. https://doloresdelargotowers.blogspot.fi/2014_06_01_archive.html

Taulukko Jack Colen työstä elokuvien parissa		
Jack Cole mukana tuottamassa elokuvia:		
Elokuva	Julkaisu vuosi	Colen rooli tuotannossa:
Moon Over Miami	1941	Näyttelijä
Designing Women	1941	Näyttelijä
Kismet	1944	Koreografi
Cover Girl	1944	Koreografi
Tonight and Everynight	1945	Koreografi, tanssija
Eadie was a Lady	1945	Koreografi, tanssija
Gilda	1946	Koreografi
The Johnson Story	1946	Koreografi
The Thrill of Brasil	1946	Tanssin ohjaaja
Tars and Spars	1946	Koreografi
Down to Earth	1947	Tanssien vastaava
On the Riviera	1951	Tanssien vastaava
Meet me after the Show	1951	Koreografi
David and Bathsheba	1951	Koreografi
The Merry Widow	1952	Koreografi
Lydia Bailey	1952	Koreografi
The I don't care Girl	1953	Koreografi
Gentlemen Prefer Blondes	1953	Koreografi
The Farmer Takes a Wife	1953	Koreografi
River of no Return	1954	Koreografi
There's no Business Like Show business	1954	Koreografi
Three for The Show	1955	Koreografi
Kismet	1955	Koreografi, musikaaliluvien vastaava
Gentlemen Marry Brunettes	1955	Koreografi
Les Girls	1957	Koreografi
Some Like it Hot	1959	Koreografi
Keep in Step	1959	Koreografi
Let's Make Love	1960	Koreografi
International Movie Database: Jack Cole (1911–1974). viitattu 8.4.2017.		
http://www.imdb.com/name/nm0170574/		

Taulukko Jack Colen työstä musikaaleissa		
Cole on ohjannut, esiintynyt ja/tai koreografioinut musikaaleja:		
Musikaali	Esitysperiodi	Colen rooli musikaalissa
Man of La Mancha -Musikaali, draama	22.6.1972-21.10.1972	Koreografi
Man of La Mancha -Musikaali, draama	22.11.1965-26.6.1971	Koreografi
Foxy -Musikaali, komedia	16.2.1964-18.4.1964	Koreografi
A Funny Thing Happened on the Way to the Forum -Musikaali, komedia	8.5.1962-29.8.1964	Koreografi
Kean -Musikaali, komedia	2.11.1961-20.1.1962	Koreografi ja lavastus
Donnybrook! -Musikaali, komedia	18.5.1961-15.7.1961	Koreografi ja ohjaaja
Jamaica -Musikaali	31.10.1957-11.4.1959	Koreografi
Kismet -Musikaali	3.12.1953-23.4.1955	Lavastus
Alive and Kicking -Musikaali, revyy	17.1.1950-25.2.1950	Esiintyjä, koreografi
Magdalena -Musikaali	20.9.1948-4.12.1948	Koreografi
Allah Be Praised! -Musikaali, komedia	20.4.1944-6.5.1944	Koreografi
Ziegfeld Follies of 1943 -Musikaali, revyy	1.4.1943-22.7.1944	Esiintyjä: sulhanen, "Hindu serenadi"-tanssija
Something for the Boys -Musikaali, komedia	7.1.1943-8.1.1944	Koreografi
Keep 'em Laughing -Musikaali, Vaudeville	24.4.1942-28.5.1942	Esiintyjä
May Wine -Musikaali, teatteri	5.12.1935-6.6.1936	Tanssija
Thumbs Up! -Musikaali, revyy	27.12.1934-11.5.1935	Esiintyjä
Caviar -Musikaali, romanttinen komedia	7.6.1934-2.6.1934	Esiintyjä: Merimies
The School for Husbands	16.10.1933-20.1.1934	Esiintyjä: Olympian
Internet Broadway Database: Jack Cole https://www.ibdb.com/broadway-cast-staff/jack-cole-14461 viitattu 8.4.2017		